

Avtalsreglerna i DSM-direktivet i en internationell kontext: prorogations- och lagvals klausuler, tvingande regler och internationellt tvingande regler

SFU:s våravslutning 3 juni 2024

Lydia Lundstedt, universitetslektor, Stockholms universitet

Kapitel 3 DSM Skälig ersättning i upphovsmäns och utövande konstnärers avtal för kommersiell användning

- Artikel 18 Principen om lämplig och proportionell ersättning
- **Artikel 19 Transparenskrav**
- **Artikel 20 Avtalsanpassningsmekanism**
- **Artikel 21 Alternativt tvistlösningsförfarande**
- Artikel 22 Rätt till återkallande
- Artikel 23 - Avtalsbestämmelser som hindrar efterlevnad . . . ska vara utan verkan.
- Artikel 22.5 MS får föreskriva att avtalsbestämmelser som innebär undantag från den återkallande-mekanism som kan göras gällande endast om de bygger på ett kollektivavtal.

Den svenska implementeringen av DSM-direktivets avtalsregler

- § 29 1 st URL (Artikel 18)
- § 29 2 st URL (Artikel 20)
- § 29a-c URL (Artikel 19)
- § 29d-e (Artikel 22)
- [lagen (1999:116) om skiljeförfarande och lagen (2011:860) om medling i privaträttsliga tvister] (Artikel 21)
- § 27 URL (Artikel 23)
- § 29d 4 st (Artikel 22.5)

Kapitel 3 DSM och internationell privaträtt

- Kvalifikation – Upphovsrättsliga avtal
- Subjektivt lagval
  - Artikel 3.1 Rom I – partsautonomi
  - Artikel 3.4 – EU-interna sammanhang
  - Skäl 81 DSM
- Objektivt lagval
  - Art 4.1 b - Tjänsteleverantörens lag
  - Art 4.2 - Den karakteristiska utförarens lag
  - Art 4.3 - Uppenbar närmare anknytning
- Artikel 9 - Internationellt tvingande regler

Kapitel 3 DSM och internationell privaträtt

Artikel 3.4 Rom I - Om alla andra omständigheter av betydelse vid tidpunkten för lagvalet föreligger i en eller flera medlemsstater, får inte parternas val av annan tillämplig lag än en medlemsstats lag hindra tillämpningen av sådana regler i gemenskapsrätten, i förekommande fall med den tillämpning som görs i domstolsmedlemsstaten, som inte kan avtalas bort.

Kapitel 3 DSM och internationell privaträtt

Skäl 81 DSM - Bestämmelserna om *transparens, avtalsanpassningsmekanismer och alternativa tvistlösningsförfaranden* i detta direktiv bör vara av obligatorisk natur och parterna bör inte kunna göra undantag från dessa bestämmelser, oberoende av om de ingår i avtalen mellan upphovsmän, utövande konstnärer och deras avtalsmotparter eller i överenskommelser mellan dessa avtalsmotparter och tredje part, så som sekretessavtal. Följaktligen bör *artikel 3.4* i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 tillämpas så att om parterna väljer en annan tillämplig lagstiftning än lagstiftningen i en medlemsstat – och om alla andra element som är relevanta för situationen vid den tidpunkt då valet av tillämplig rätt träffas befinner sig i en eller flera medlemsstater – påverkar inte detta val tillämpningen av bestämmelserna om transparens, avtalsanpassningsmekanismer och alternativa tvistlösningsförfaranden i detta direktiv så som de genomförs i den medlemsstat vars rättssystem parterna valt.

Exempel på EU-internt sammanhang

En låtskrivare med hemvist i Sverige och musikproducent med hemvist i Tyskland ingår ett buy-out avtal där låtskrivaren ger producenten en exklusiv rätt att använda ett musikstycke inom EU. Parterna väljer kalifornisk lag på sitt avtal.

Om låtskrivaren stämmer producenten i en medlemsstats domstol ska domstolen tillämpa kalifornisk lag men även implementeringen av artikel 19-21 DSM i domstolsmedlemsstaten (om inte kalifornisk lag erbjuder samma skydd).

Exempel på internationellt sammanhang

En låtskrivare med hemvist i Sverige och musikproducent med hemvist i USA ingår ett buy-out avtal där låtskrivaren ger producenten en exklusiv rätt att använda ett musikstycke globalt. Parterna väljer kalifornisk lag på sitt avtal.

Om låtskrivaren stämmer producenten i en medlemsstats domstol kommer domstolen att tillämpa kalifornisk lag utan att beakta artikel 3.4 Rom I.

Tyska upphovsrättslagen

§ 32b Obligatorisk tillämpning

Tillämpningen av §§ 32, 32a, 32d till 32f och 38 är obligatorisk

1. om tysk lag skulle vara tillämplig på exploateringsavtalet om det inte fanns något lagval eller
2. i den utsträckning som avtalet omfattar betydande exploateringshandlingar inom det territorium på vilket denna lag är tillämplig.

Nederländska upphovsrättslagen

Artikel 25h

1. Upphovsmannen får inte avstå från bestämmelserna i detta kapitel [upphovsrättsliga avtalsbestämmelser]
2. Oavsett vilken lag som är tillämplig på avtalet skall bestämmelserna i detta kapitel tillämpas om
  - a. avtalet i avsaknad av lagval skulle regleras av nederländsk lag, eller
  - b. exploateringsåtgärderna äger rum eller kommer att äga rum helt eller till övervägande del i Nederländerna.

Exempel på internationellt sammanhang II

En låtskrivare med hemvist i Tyskland och musikproducent med hemvist i USA ingår ett buy-out avtal där låtskrivaren ger producenten en exklusiv rätt att använda ett musikstycke globalt. Parterna väljer kalifornisk lag på sitt avtal.

Om låtskrivaren stämmer producenten i en tysk domstol kommer domstolen att tillämpa kalifornisk lag men även §§ 32, 32a, 32d till 32f och 38 av den tyska upphovsrättslagen.

Exempel på internationellt sammanhang III

En låtskrivare med hemvist i Tyskland och musikproducent med hemvist i USA ingår ett buy-out avtal där låtskrivaren ger producenten en exklusiv rätt att använda ett musikstycke globalt. Parterna väljer kalifornisk lag på sitt avtal och ger exklusiv behörighet till kaliforniska domstolar.

Internationell domstols behörighet

- Artikel 25 Bryssel Ia förordning – prorogation till en medlemsstat
- Prorogation till en tredje stat – autonom nationell rätt

Franska upphovsrättslagen

Artikel L132-24 (ändrad genom förordning nr 2021-580 av den 12 maj 2021 - art. 7)

...

Ett avtal genom vilket upphovsmannen till en musikalisk komposition med eller utan text i ett audiovisuellt verk helt eller delvis överlåter sina rättigheter till producenten av detta verk får inte, oavsett vilken lag parterna har valt, medföra att upphovsmannen, för utnyttjande av hans verk på franskt territorium, berövas de skyddsbestämmelser som anges i artiklarna L. 131-4, L. 131-5 och L. 132-28 i denna lag.

Upphovsmannen får väcka talan vid fransk domstol i alla tvister som rör tillämpningen av föregående stycke, oavsett var han eller hans rättsinnehavare är etablerad och utan hinder av någon prorogationsklausul med motsatt innebörd.

...

Svenska upphovsrättslagen URL

27 §

...

... Avtalsvillkor som inskränker upphovsmannens rätt enligt 29, 29 a eller 29 b § är ogiltiga. Detsamma gäller avtalsvillkor som inskränker upphovsmannens rätt att begära alternativ tvistlösning i en tvist om rätt till ersättning enligt 29 § andra stycket eller om rätt till information enligt 29 a eller 29 b §.

§ 29 d

...

Avtalsvillkor som inskränker upphovsmannens rätt enligt denna paragraf [rätt att häva ett avtal] är giltiga endast om de följer av ett kollektivt förhandlat avtal som tillämpas på överlåtelseavtalet.

Prop. 2021/22:278 s 164

Bestämmelsernas internationella tillämplighet

De regler som föreslås i det följande förutsätter för sin tillämpning att svensk rätt är tillämplig på avtalsförhållandet. Det innebär att det framför allt i avtalsrelationer med anknytning till länder utanför EES i viss utsträckning kommer att vara möjligt att avtala bort reglerna, även när avtalet har anknytning till Sverige. Dessa möjligheter begränsas av att reglerna i huvudsak föreslås vara tvingande (jfr artikel 3.3 och 3.4 i Europaparlamentets och rådets förordning [EG] nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för Avtalsförpliktelser, Rom I). Regeringen instämmer i det som STIM lyfter fram om att detta i viss utsträckning kan komma att påverka reglernas genomslagskraft. Det gäller särskilt på de avtalsmarknader där det internationella inslaget är betydande. Som STIM är inne på är det emellertid inte möjligt att inom ramarna för det här lagstiftningsärendet överväga om och i så fall hur dessa frågor bör adresseras.

Kapitel 3 DSM och svensk internationell privaträtt

36 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område

Analog tillämpning av 10:16 RB

Förslag till ändring av Rom I

Ett lagval i enlighet med artikel 3 får inte leda till att upphovsmannen eller den utövande konstnären berövas det skydd som hen åtnjuter enligt DSM-direktivets bestämmelser om skälig ersättning som inte kan avtalas bort och som, om inget lagval gjorts, skulle ha varit tillämpliga i enlighet med artikel 4.

Förslag till ändring av Bla

- 1) I frågor som rör upphovsmannens eller den utövande konstnärens efterlevnad av DSM-direktivets bestämmelser om skälig ersättning som inte kan avtalas bort, med avseende på utnyttjandet av verket eller annat alster inom EU, får upphovsmannen eller den utövande konstnären väcka talan mot den part till vilken de har licensierat eller överlåtit sina rättigheter, eller den till vilken rätten har övergått, antingen vid domstolarna i den medlemsstat där den parten har hemvist eller, oavsett den andra partens hemvist, vid domstolarna i den ort där upphovsmannen eller den utövande konstnären har hemvist.
- 2) Avvikelse från punkt 1 får endast göras genom ett avtal
  - 1) som ingås efter det att tvisten har uppstått;
  - 2) som ger upphovsmannen eller den utövande konstnären rätt att väcka talan vid andra domstolar än de som anges i punkt 1.
- 3) Om upphovsmannens eller den utövande konstnärens avtalspart, den till vilken rätten har övergått, inte har hemvist i en medlemsstat men har en filial, agentur eller annan etablering i en medlemsstat, ska han anses ha hemvist i den medlemsstaten såvitt avser tvister som hänförs till verksamheten vid filialen, agenturen eller etableringen.

Frågor?